

Áaimo Ataárainne

12

Îtogo Abaramma Aáyaraiye

¹ Yawe Îtogo Abaramtaba téna, “Enamááqqa, ení wayukagara, enaponi wayukagara yuwéya kemó emmó arátenna mararaqqa wao.

² Kemá emma mamá ení márúqqa anómma aurakeqqa emmá atimua uyakanune. Ení awîqqa mama anóni ona, abo emá yeráwápímmá atimuka inone.

³ Náyumo atimuqó uyakainomma kemá atimu umayike, abo náyumo taiáimo umakaiyamma kemá taiáima umayikanune. Abo máte kayuka mamárábímmá ekáké kemá atimuqá umayikanune.”

⁴ Abaramma tébéniqqa tenikara móra tiyapa (75) auqqa keena, Yawe Îtogo timamiteni-umá Abaramma Áráni maruqqa yuwéna witana Rotima Abaramte uraiye.

⁵ Abaram wení áanáqqa Táraigara, wení ábákoni áanine,* máten-otamo yemó aikumarakaraq abo Árániqo aikuyikara mayai wayukagaraq yiwíqmena Keinen mararaq marena uraiye. Abo yeráwáqá mareta Keinen koyarae.

⁶ Mikánábímá Keinen marabimma wayuka maawata, Abaramya mareta Keinen marabi

---

* 12:5: Aran Abaramni abakowe

wéqéta Tekem maruqa anón tayaipi Móre aukapa koyarae.

⁷ Yawe Ítogo Abaramka páquma weka téna, “Ení iyápórawaqa kemá ma-márá yimenune.” Miráitana, Abaramma Yawe Ítogoka yaare mika tarouraiye.

⁸ Mikákémmá, Abaramma maréna Beter aabaumo utai aitabaqa uraiye. Aabaumo kuperaibaqa Beteriye, aabaumo utaibaqa Ááiye. Mami kaya marukoni aukapimma wení yuwaiq-namma uraiye. Mika Abaramma Yawe Ítogoka yaare tarourena monoqá timakaraiye.

⁹ Abaramma mikáké kómarena Négébé wiwiuraiye.

Abaramma Páqyakana Ítipi Maínenaq Kukaiye

¹⁰ Mitupaa Keinen marabi koyaimmá aayawa maeuraiye, aayawagómá anónikeitaba, Abaramma maréna paaqyakanabi Ítípiq mainena kukaiye.

¹¹ Ítípiq wemá koyanekeena aanakomma Taraitaba tena, “Kemó aonaunama emá kateko ínimmá maane.

¹² Ítípiq wayukama emmó aoneta, yerawáqá miráitinoe, ‘mami nínimmá wenánáre.’ teta yeráwáqá kemmá tikameta emmá paa-ayuwaiya mainone.

¹³ Kemá wení amanaqune tinata, abo kema enauyawataba iraqoniqu matiketa tiyuwaiya enáitaba maeno.”

¹⁴ Aanibo Abaramma Ítípiqo witana, Ítípi wayuka wení aanaqa aonama aara-urane tira.

¹⁵ Abo miráitana, Peroni anókayuka wemmá aonama aara-urane téta Peromma timamituweta awiqmeta Peroni naupa urae.

16 Mamin-INITABA Peroma Abaramma IRAQONI keuyakena anaégáráq awai típítíráóqá, mémeraoqa, purumakakáwáqá, pááqya ótirawaqa kémórórawakaraq, mayai wayuka, aaragáráq waagaraq amikaiye.

17 Peroma Abaramni aanaqa mayai aitaba Yawe Ítogo tawi gari yuwaitana Perogara wení wayuka-annabi kukaiye.

18 Miráitana Peroma Abaramma áyarena tiraiye, “Emá nóra umatikano? Nóraitawa emá íma enánáre teq timatimikano?”

19 Nóra-itawa emá wetaba ketímánáre tenara, ‘kemá awiqma ketínári urauno?’ Abo íbeqa manna enánáqibo, awiqme kówao!”

20 Abo Peroma wení anó kayuka timayimitata yerawáqá Abaramma wakuyakawana wení aanakara máten otakaraq kemayena kouraiye.

13

Abaramya Roti Óqkaqokaq Urááye

1 Abo Abaram maréna Ítípíke Négíbi utaiye, wenánákara mátetataqo wemó makai-kara, abo Roti wete utaiye.

2 Abaram anón otanaqa aukaiye, wanitibi wakara, yaugara.

3 Mi maruqa Négibikemma wemá maréna marutaba marutaba wéqéna Betel kaya (2) marukóni aukapi (Bétérikaraq Ái) emó-urai nakumorakaraq, yaaremo tarourai marukaq.

4 Abo mikáqá wemá Yawe Ítogoka monoqá tiyakaraiye.

5 Abo Roti Abaramtemo uréré-émamma wegáraq, poiyma, wení nétuya yuwaiq-namma makaiye.

6 Abo yenákámó mi-mórábímmó maiyoyamma íma marago kanaraq umayikaraiye, yenákátí kurubi wákáwáqá anó powata íma mimorabi mae-waniq uráye.

7 Abo uniti áiqaimma Abaramte Rotini mayai wayukati aukapi páquraiye. Mi kánábímmá Kénánni wayukagaraq, Pérégít wayuka yeráwákáráq mi marabi máqe-uræe.

8 Abo Abaram Rotitaba tiráiyé, “Kerátámá moránaemuye, kerátátí aukapikaraq, kerátátí mayai kayukabimma, keta uniti áiqaimma íma ténátae.

9 Anó maranamma kerátáyábá paa-maiye. Miráipowaka kerátá ókaoka-óyúye. Emá ayáánepaq winaqá kemá ayáánurapaq wonune. Emó ayáánurapaqo winaqá, kemá ayáánepaq wonune.”

10 Roti múte aonama Yótén máte aruma nonárári-uráitana abo aonaraiye. Yawe Ítogoni yoka (Ítén yomma) éna Ítípíq Naer arura itana aonama Yówa aukapa-yukaiye. (Minna-íma Yawe Ítogoma Totomkaraq Komoraqa yikamma tawitawa urai-tupae.)

11 Abo Rotima wetábá mátemma Yotenni aruma auyatuwena abo maréna aabaumo utai ááyápáq uraiye. Mikáké kaya (2) naka kúyotoqo émáyámma yatáqma ókaoka-uraye.

12 Abaram Kénánni marara maitana, abo Rotima aru marukarawa-koni aukapi Yóten arugomma Tótom waqoka mainena wení nétuya terinamma uraiye.

13 Totom wayuka anómma Yawe Ítogoka tawi aaima ke-eta kumiq aaima uyakarae.

14 Rotima ayuwéna Abarammo kégoimma, Yawe Ítogo Abaramtaba tiráiyé, “Múte auramma aonama áubáqá, anaaépaqa, aayánepaqa, aayánurapaqa, máte aukapaqa máánarakemma aonao.

15 Mi-máte márámó emó aonanna kemá, ení iyápórawakaraq emá ákapaq aménúne.

16 Kemá ení iyápó-anna mama taíbariq-ona maragoni káitora iyáta abo íma wayuka yorautinoe.

17 Kómare-keewe maragoni ayátákaraq wení awaraqa kemó íbeqo emmó amunna marama aonao.”

18 Miráitana Abaram wení netuya térínámmá yawítímena maréna Mamrini anó owak yarawakoni waqoka Íbáróni mainena uraiye. Mikaq Yawe Ítogoka yaare tarouraiye.

14

Abaramma Rótimma Mamá Ayukaiye

1-9 Mi-kánábímmá tiyaakagaraq kaya (12) aukomma Kinirawakaraq yetí wayuka Ketoraomani aménápá maqe-urammanibo tiyaakagaraq kaumo (13) auqo keimma yeráwáqá Ketoraomama aaiqa uyakaneta-urae. Móra-tiyapa (5) kinirawaqa yetí áái-wayukate yagarotareta Títími arubi aikutae, (Mipimma karakébarai unokoni arubine). Tiyaakagaraq kayaté kayate aukomma (1) Ketoraomagaraq kinirawaqa kaumo (3) ano maruka kíníráwáté

yagarotareta aaiqa-umá móra tiyapa kini-rawaqa kótárae, repaim kayuka Átíróti Kanaim-kene, Yutim kayuka Amkene, Imini kayuka Kíríatam arubikékáráq.

Orim kayuka Tiya aita marukake abo maréta yeráwáqá Eriparani kammáq-makoni awaba waqókáq áwátáq-urae. Mikákémó yemó yawwékámmá maréta tiyánepaq En-Mitiba yirae (mimaruqa íbeqa Katetire kete) abo yeráwáqá Áméréki kayukati máte-maragaraq abo mirauma Ámóri kayukamo Ayayona Tamaqo máqe-mamma yikama-táwitawa-urae.

Abo Tótómqo, Kómóraqo, Ámaqo, Yiboikaraq, Berati kinirawaqa yetí aiwayukate yakarotareta Títími arubi aaiqa yokauma yitauqa-yuqmeta yaurae, Érémqo, Koimiqo, Tinakaraq Éráti kinirawaqa aaiqa umáyikaneta, móra tiyapa (5) kinirawaqa kayaté-kayate (4) kinirawaqa umayikaneta.

Amurapema Tína waykatí kinie, Ariokima Éráti kayukati kinie, Ketoraoma Éréma kayukati kinie, abo Titarima Kóími kayukatí kinie, Mami káyáté-káyáté (4) kíníráwáqá maréta-wurae móra-tiyapa (5) kinirawaqa aaiqa umayikaneta. Mi kíníráwáqá, Berae Tótom kayukatí kinie, Timepae Yíboi kayukati kinie, abo Berae Yowa kayukatí kinie.

¹⁰ Títim arubimma ano kaaweq* maikaraoko óriq uraitana abo minnamo Tótomkaraq Kómóra

---

* **14:10:** kaaweq: kumayu káwéqá ammó awiqmakedamo atima óqtammo mammá-karapa kawere

kinirawaqo kówata mátemma péqmareta anubata-owata, abo yaaima wayukarawaqa kaaweq maiqnobata metéqéta-ureta minnobaq pukae.

¹¹ Kayaté-kayate (4) kinirawaqa Tótómkara Kómóra kayukatí máte-otakaraq, máte-awaqa maméta kourae.

¹² Yeráwáqá Rotimma Abaramni anówaiko-powata wení ótakaraq wemma awíkae Tótom máqemaitata.

¹³ Móramo (1) peqmarena yiwaigomma, Íbaru naaqa Abaramma timamikaiye máte-naimo paqíma. Mikánábímmá Abaram Mámriini anó owaka yarawakoni waqoka máqe-uraiye (Mamri Amori nare). Mámri aunabakarata kayaqá (2) yikaraiye, Etikorogaraq Ana. Mami kaumo (3) watanonna Abaramte yakarotáráe.

¹⁴ Abo Abaramma wení anabaomma awíqma yetí anna-naka urae, mami-naimo keitena wemá kaumo ateretikaraq tiyaakagaraq eitiqa (318) aaiqa-iwayuka mátemma wení naupaqo páquramma yááyama aikutena, abo Téní waoka uréta yetí namuro kayaté-kayate (4) kinirawaqa wakae.

¹⁵ Noka-nawataqa Abaramma wení aai wayuka yaika-umá-yíkarena yíkaminena-itata kayaté-kayate (4) kinirawakaraq yetí aai wayuka péráwana Abaramma waqmena mirauma Ópa tiyánepaq aukapaq Támátikati koyarae.

¹⁶ Abaramma yauweqma máte notakaraq, Rotigaraq, wení ótakarate, aararaókáráq, yaimma wayukagaraq, yiwikaiye.

¹⁷ Abarammo aaiqo-umámo Ketoraomakaraq wetémo yakarotará kinirawaqa

kégotamatuwaimma, Tótomuke kinigo Abaramma Taba arubi yiréna aonaraiye (minna kinirawati aruwe).

18 Miráitana Tárem kayukatí kinigo Metiterekimma aawakaraq wáénigaraq Abaramma mamá-ámíkaiye. Métítérékima uyátámaqma Ítogoni mono-naupaq mayai-naare.

19 Métítéréki Abaramma atimuqá-uyakena tiraiye, “Uyátámaqma Ítogo maragará wîyomo taroqurai Ítogo Abaramma iráqoni-uyakaniye.

20 Amuramu-uyákao uyátámaqma Ítograma noitababiyabo wemó aawaqna-ita abo aaiqo-umá ení namuro kótámakonna-aitaba.” Miráitana Abaramma máte-tatapikemma, móramora (1) máte-tiyaakabikemma Métítérékimma amikaiye.

21 Tótomke kinigo Abaramtaba tiráiyee, “Wayukarawaqa ketíme mátetataqa etábá mayao”.

22 Abaramma anonna-uráiyee, “Kemá uyátámaqma Yawe Ítogoka ketí tiyaamma tikaq maraune, wîyokaraq maramó taroq-urái Ítogoka abo kemá aráimma-tiyakaune,

23 Kemá íma-mórayataqa (1) ketábá mayánúne, íma móraqamma (1) keboqya tatagarare, kemá óta-naaqa aurakaune wemá timáti-kaiyaba.

24 Kemá kimmora ketí aaiq wayukamo nátúwá nawaka kanararé-ténúne. Abo nâwamo ketémo uraiyamma Ánamo, Étíkoragaraq Mamri paa yiyuwaiyata yeráwátí ótamma-máyátao.”

15

Ítogo Áatimá Abarámte Yarutaiye

¹ Aaiqa umá ánátatuwena Abaram yitana, Yawe Ítogo kainapaq wekáq páquma tiráiyee. “Íma ikatí-uwo kemá ení weyure abo ení amuyataqa anón-uramma aménúne.”

² Mirátitana Abaram téna, “Anómo uyátámamma Yawe Ítogo nóina emá timinónó kemá íma iyápó makaunabowana Éréyáti Tamatikatike ketí máte notamma kemó makaunna mayáníye?”

³ Abo Abaram téna, “Emá íma iyápó timikan-abowana ketí mayái naako ótamma abowání-iniye.”

⁴ Miráitana Yawe Ítogo Abaramtaba tiráiyee, “Minaaqa íma abowání inibo enarupiké ení iyápógo máte notama abowání iniye.”

⁵ Yawe Ítogo Abaramma awiqmena máápa Abaramma yaubarena abo timámíkaiye, “Mute aabayápáq wíyokarawaqa aonama abo yorautuo, kanarár yorautínónópo.” Abo wemá timámíkaiye, “Ení iyápó-anna mirará-ínóe.”

⁶ Abaram Yawe Ítogotaba araine-tiyákáitana, mináitábá Ítogo Abaramtaba arupúnare tiraiye.

⁷ Yawe Ítogo ókaraq Abaramtaba tiráiyee, “Kemá Yawe Ítogomo Úúqo Kárítián-kayukabike mami mará áména abowání-ikaeteq awiqme-iraune.”

⁸ Abo Abaram itáráiyee, “Anommo uyátámáqma Yawe Ítogo, kemá mami marámó araimma abowáníqo-onunna, naara-umá itéqa-óné-onuno?”

⁹ Yawe Ítogo anónná-uráiyee, “Nateqá purumakakaráq, mémekaraq, awai típítípkaráq mátemma kaummo (3) áúqó-uráiyamma mamé-iyoo. Óqa máágára, paaya numa mamé-iyoo.”

10 Abaram mimátémmá maména wekaq-iráiye, abo Abaramma máte kamma aukapike ataqma ókaoka-uráiye. Numarátámá paa-yukaiye.

11 Abo akikiráókómá arabéna kúmókumo mami áraq wákátábá itana Abaram yikamma wáréwara-uráiye.

12 Minnámo aabaumo kuqperaitana Abaram púkímma-waguráitana mikákékámmá anó kumayuyatako wemmá yawaq-uyakaraiye.

13 Mikaq Yawe Ítogo Abaramka tiráiye, “Ení iyápó-anna óq marabi namu-wayukara ínówe, mi-marabi kayukati kakobe maiyata kayaté-kayate antreti (400) auqa tai aaima-umáyikainowe.

14 Miráiyaq kemá mi káyúkámó kákóbérammo náyumo umáyikaiyamma meyámma ánná-yíménata abo mikákémmá ení iyápó-anna anó notakaraq mi márúqá yuwéta yawinowe.

15 Abo emá (Abaramtaba téna) amurámuyatapi ayátágana matuwé emá púyínata abo utayákainowe.

16 Kayaté-kayate antareti (400) auqa yáwínata* ení iyápó-annama yauwéqme Kéinan yinowe mina Amoraíti kayukati kumi-aaimmo yemo-uramma íma ari-uráiye.”

17 Minnámo aabaumo kupéráimma kumayuqá áuráitana Abaram aonaimma úmúpi iragó-tinibike irá-kamá yupayo-umáena kéqókéq wámmó Abarammo karama yáíka-umárái aukapi yáuraiye.

18 Mitáo Yawe Ítogo Abaramte aamá tima-yarutuwena mirá-tiráiye, “Kemá Ítípíke nokómmá

---

* 15:16: Kayaté-kayate anna-kayukamo paqiyapike.

maréna Ípáráiti anoo nokaq mami mára ení iyápó-anna yiménúne,

¹⁹ Kéni anna-kayukae, Kénat anna-kayukae, Kátmon anna-kayukae,

²⁰ Éti anna-kayukae, Périt anna-kayukae, Répa anna-kayukae,

²¹ Ámóri anna-kayukae, Kéinan anna-kayukae, Kírígati anna-kayukagaraq Yébuti anna-kayukatí maramá kemá aménúne.”

16

Ágaya Ítímaeriye

¹ Anyie-téna, Abaramma aanako Tárái íma iyápó aakama amewani-uráiyé. Miráitana Tárái wení mayai inaru Ítípíke aawiqa Aagama makaiye.

² Abo wemá Abaram-taba téna, “Yawe Ítogo iyápómo akáímó anamoriq umatikaiye. Uréya ketí mayai inarukote waténana iyápó ákama tímíno.”

Abaram kanararé téna, Táráitaba tiráiyé.

³ Abo Abaram Kéinan tiyááka (10) auqa umátúwaitana wení aanako Tárái Ítípíke wení mayai inaruma Aagama awíqma awaikomma amikaiye.

⁴ Abaram Ágate wataitana, Ága amukarari uráiyé.

Minnámo Ágamo amukarariqo kéena wení ánákomma Taraimma aonama wemá mémápáq-yukaiye.

⁵ Miráitana, Tarai Abaramtaba tiraiye, “Emá mami úqmá abowání inone, kemó mamirámó Ágamo umatikaimma kemá ketí mayai inaruma

enayápi makaunana, abo íbêqa wemá aonaimma amukarariqo ikakemma aumamé-uyéna kemmá aonama wemá mémápá yuwaiye. Yawe Ítogo eqkáráq keqkaraq aukapi yainaniye.

⁶ “Ení mayai inaruma enayáápi maiye,” Abaram tiráiyé. “Nóra-áaimmo auyanammo íténanamo kanaaraqo ina-áaimma umákao.” Tarai tai áainuramma taroqumákáítana, Ága ayuwéna kouraiye.

⁷ Yawe Ítgoní énitóré (30) Ágamma kaqamáápa poqnokóní waqókaq aonaraiye. Mi póqnoómá, Túwa wí-áákóní aukapaq waiye.

⁸ Énitóreko téna, “Ágao, Tarainí mayai inarugo emá nákakena iréya, nákaraq kewono?”

“Kemá ketí kawaa inimma Táráinopake péqmare kégone,” Ága anónná-uraiye.

⁹ Mirá-titana, Yawe Ítgoní énitóreko wemmá timámíkaiye, “Yauwéqma Táráinopaq uréya abo wení aamá waraao.”

¹⁰ Ókaraq Yawe Ítgoní énitóreko tiráiyé, “Kemá ení iyápó-anna mama néturiq umáyikánata íma wayuka yorautinoe.”

¹¹ Yawe Ítgoní énitóreko keqnámmá Ágataba tiráiyé, “Amukaraq emá íbêqa mannabowa emá inamaí akainone. Emá Ítímaiye-te* áwîqa ya-mamiyo, mináaitaba Yawe Ítogo ení uqmamá ítáyamena emmá áwáqnaiye.

¹² Wemá Ítímai abáq íyáká umá maniye, wemá máteq kayuka aaiqa umáyikainata abo máqte

---

* **16:11:** Ítímaiye awikoní áimma, minná “Ítogo itatimiye”.

kayuka wemmá aaiqa uyákainoe, wemá nékaq ataaramá wení arainibike maniyē.

¹³ “Yawe Ítogoma Aaga Er Roi awiqa amikaiye, minná miráténa, emá Ítogo kemmá timóné, abo yabitikane,” Aгаа tiráiyē. “Kemá íbêqa puqkónáq-únapike páá-maune, kemó timónai Ítogomma aónatuwaune.”

¹⁴ Min áítábá, mi póqnókómmá Bíyá Ráqá Rói áwîqa keyae, Kátétikaraq Báréti marukoni aukapi íbêqa páá maiye.

¹⁵ Miráitana, Aaga inámái Abaramma ákáyamikaiye, abo Abaramma Ítímáiriye áwîqa miníyápógómmá yaamámikaiye.

¹⁶ Abaram éítiqa tenigaraq móra tiyapakaraq móra (86) auqa keitana Aaga Ítímáirimma ákáyamikaiye.

17

Aummó Karain Aimma Timá-yarutaiye

¹ Ánibo Abarammo náinia tenigaraq náinia (99) auqo kéitana Yawe Ítogo wekáq páquréna tiráiyē, “Kemá Ítogo Wenóqyae, máte-tataqó taroq-innapímmá kekáq amakakí-uréyá íráqó-maiyatapi máo.

² Kemá eté ketí aama-yarutuweka abo emá nétu íyápó-ánná aménúne.”

³ Minnámo kéitena Abaramma óipake Ítogoka marabí awautaitana abo Ítogo tiráiyē,

⁴ “Kemó-itaqá pórómáti eté kemá umátuwaune. Emá nétuqya maruti yibowá máinone.

⁵ Íma ókaraq Abaramue áwîqa yainowe, íbêqa ení augen áwîqa Abara-ámue. Kemá emmá nétuqya maruti yibowámó áúrákáúná áitaba,

⁶ kemá emmá maamá iyápó-anna néturiq uyákána mayáínóne, ení iyápó-annarawaqa anó maruqa áuráiyata abo kínirawaqa epíké páqinowe.

⁷ Kemá ketí pórómáti yabíyénana matúmatu-íníye, eté ení iyápó-annaraokaraq abo yetí iyápórawate, kemá ekáráq ení iyápó-annarawatí Íto mánune.

⁸ Máte Kéinan marabimmo íbêqo namuq nákáq-umá máнна kemá aménúne. Mi mára egáráq ení iyápó-annatí mara ákáqpaq aukiniye, abo kemá yeráwátí Íto mánune.”

⁹ Abo Abara-ámma ókaraq Ítogo timámíkaiye, “Emá aamó-tima-yarumakaunnamo timámunna waraó, ekáráq ení iyápó-anna mikáqo páquqteta wínómma miráoro.

¹⁰ Maminná ketí yarumata-aine eté abo ení iyápó-annamo, mamin aimmo-yarumatamma kэрáwáqá yabíyéro: Máte inamáí árákáráwáqá íbôwáqá-umáyikao.

¹¹ Emá ení aukoni kebó-áúwárátí káráma awaméká-maraó abo mami áwáméqá kerátátí áúkápimmo timá-yarúmakauyane.

¹² Minnámo epikémmó máte inamáí árákáráwáqó páquqteta-yínómma íbôwáqá-umáyikao náwamo éítíqa (8) kanamo-kéinna, náyumo ení náupaqa páquráiyammo, yaurákémmó ópaq nakake mayaniq-urénagaraq nayumo ímo epikémmó páquráínae.

¹³ Emá íbôwáqá-umáyikao nayumo ení náupaqa páquráinnakaraq, emó ení yaurakémmó meyaní-

uránae. Ketí yarumatan-naiko eté awaméká matúmatu-íníye.

14 Návamo ibôwáqó ímo-uráinna waraowaqa timákáiyata ketí wayukabike kóino, wemá ketí yarumatan-aima arátuwaiye.”

15 Ítogo ókaraq Abara-ámma timámíkaiye, “Íma emá ókaraq enánáqa Táráiyé tiyó, íbêqa wenáwíqa Térae maniye.

16 Kemá atimûqá-uyákánana abo wemá iyápó ákama amíníye. Kemá atimûqá uyákánana abo minná wemá anó-marukarawatí yinówa mániye, kínirawaqa wení iyápó-annaraopike páqinowe.”

17 Abara-ámma marabí ótípake awaúténa wíráke-ena abo we-áímmá tiráiyé, “Kánaraq móra antareti (100) auqo-uráinna-nako iyápó máyání? Kanaraq Téra náinia teni (90) auqo-uráimma páá iyápó ákání?”

18 Abo Abara-am Ítogomma ítáraiye, “Táyánámmá-itàúnna emá ketí iyápó Ítímaerima amammá amínó?”

19 Mirátitana Ítogo téna, “Ímiye, Téra inamáí akama amíníye, abo emá Áítíkiye-te* yamáminone. Kemá weté ketí yarumakaunna-aimma maamá-páqonune, mami yarumata-aimma ekáráq ení iyápó-annabi matúmatu keráwáté iniye.

20 Abo kemó Ítímaeritabamo itáúnama emmá ítáyamenune. Kemá áráimma íráqóni uyákanune. Kemá táíbaq améqa abo kemá ókaraq táíbaq iyápó anna aménúne. Wení tiyákagaraq kaya (12) iyápóráwáqá móramora ááiti-anómma auráiyana abo kemá maamá anó maruqa áúrankanune.

* 17:19: Áítíkiye áwíkoní ááimma, minná “wíráe”.

21 Abo ketí yarumata-aimma kemá Áítíkite maamá páqonune, Térama mami kánárakémmá méyá áúkáq iyápó ákámá amíníye.”

22 Minnámo Abara-ámtemo aamó timá-kánatatuwena Abara-ámma Ítogo áyukaiye.

23 Mitáoq-uramma Abara-am Ítímaerimma káwirena, abo mátemmo waamo wení náupaqo páqurayamma, meyákakémmó meyáníq-uráíkaraq, mátemmo waamo wení náupaqo maemma wemá ibôwáqá umáyikaraiye Ítogomo timámíteniq.

24 Abara-ámma náiniqa tenigaraq náiniqa (99) auqa-ke-ena ibôwáqá-uyákárae,

25 mikánaráqá wení ániko Ítímaeri tiyákagaraq kaummo (13) áúqá kéitana.

26 Maaka mimórá kánaráq ibôwáqá-umáyikarae.

27 Yáimma wayuka mátemma waamá ibôwáqá umáyikarae, Abara-ámni náupaqo páqura-nabiyo ópaqnakake meyáníq-uráimma weté ibôwáqá umáyíkarae.

18

Kaumo Námúq Wayukae

1 Yawe Ítogo anón owak tarawakoní ááikaq Mámari Abara-amka páqurai aine. Abara-am wení térinakoní oqta-ákáq aanónaqa-kamákenamo-íkaq maramáqe-uráíye.

2 Abara-ám múte aónaimma kaumo (3) káyúká áúbáq itó-umakurae, minnámo káyimonena wení térinamma yuwéna uyaténa koyimónarena, abo yeráwáká koma-marabí awáútaiye kayoné-áimma yirátiraiye.

³ Abara-ám móra waikotaba (1) mirátiráiyee, “Ketí Anóko,* kanaráq íráqóáimma-tirátima makáq ketí náoq máíyaq kemá tíwáqnaonó. Íma ení mayai-naqa kótao.

⁴ Nommá kemá maméq-yená abo emá áíttauqa tetekéya ma yágóní ááipi agao.

⁵ Kemá ááwáqa maméq-mátímenaraq keráwáqá namá aqkonná-umátuweraq mikákémmá páá keráwátí amhá wínówe. Ketí naoqa yiráneteq kemá timurámu-maráune.” “Katekowé-íráqone,” yeráwáqá anónná-urae, “emó ónae-tinaiq uwo.”

⁶ Abara-ám uyaténa térinaupaqa uyápékurena Térámma timámíkaiye, “Kabequmá kaumo (3) tápéqa† páráwaqa yaqmáwaqa paretiráwáqá agayaó.”

⁷ Abo wemá Abara-ámma uyaténa nákaqo wení purumakakáráwáqó mápaq-uréna abo móra (1) íbêyamma áínóara purumakamma áúyakaiye, kabeqitana Abara-ám wení mayai-naqa amitana wemá ikamma abo ááwáqa yokaaaurae.

⁸ Aqa ááwáqo yokaakeimma, Abara-ám ikaq nánánókáráq, auke nananokara abo purumakammo agama yokaaumátakaraq maména mamin ááwáqá máyímíkaiye. Minááwáqó-kénámmá Abara-ám itoumá yagóní áipi yetí waqokqa maena-yiwe-uraiye.

⁹ “Nákaraq enánáqa Téra maiyo?” yeráwáqá wemmá ítárae.

“Térinaupaqa maiye,” tiráiyee.

¹⁰ Mami kaumo (3) namu-wayukabike móra-waigo (1) Abara-ámtaba téna, “Kemá yauwémma mamirá-kánaráq méyá-náúkákq yénúne, abo

* **18:3:** Anókowe áwîqa minná Ítogotaba tiráiyee
20kg-miraramma.

† **18:6:**

enánáqa Téra iyápó mayaniye mi-kánaráqá.” Téra yinaepaq térinakoní otaraq maena ítáraiye.

¹¹ Mááka Abara-ámkaraq Téra áqa wayuka-ariqa aukuraye, abo Térama araqná-urapowana imá iyápó ákáwani-uráiyé.

¹² Mirátitana Téra áúyánámá-kéitena wetábá wírá-uráiyé. “Máákakorata wayuka-ariq aukuraye íma iyápó ákawaniq-uraubo kemá íbêqa iyápó akánú?”

¹³ Yawe Ítogo‡ Abara-ámma Ítaraiye, “Nóra-itanawá Téra wírá-kenawa téna kemá araimma iyápó akánú, íbêqo kemó araqnámo aukúnnapikemma?”

¹⁴ Kemá Yawe Ítogoma íma mórayatako ummáyatikaniye. Kemá yauwéqma enopaq timákáúnna kana méyá áúká yenana abo Térama inamáí iyápó mayaniye.”

¹⁵ Téra ikatíq-éna, “Íma wira-uraune téna,” kaqarí-tiráiyé.

Abo Yawe Ítogo téna, “Arimma emá wírá-uráne.”

Abara-ám Ítogotaba Tótóm Wayukayaba Yíwáqna-uwo Tiráiyé

¹⁶ Mí káúmó (3) námú wáyúkámó itóuma kóinekéta yeráwáqá márúte yuqmá Tótóm aónarae, abo Abara-ám apaq yiyuwáínéna maréna yeráwáté uráiyé.

¹⁷ Minnámo maréta kéwowana, Yawe Ítogo wenáúyánánóbáq tiráiyé, “Kemá kanaráq Abara-ámma yawáq-uyakanu kemó nóratatariqo ónúnna.

¹⁸ Ímiye, nóínaitabiyabo Abara-ám anó imamukaraq marukarawatí yubiqá áráimma maniye,

‡ **18:13:** Mí kaumo (3) namu-wayukabikema, mora (1) mina Yawe Itogowe

abo wetábáéteq máte marukarawakomma ma-márábímmá Íráqoni umáyikanune.

19 Kemá áqa wemmá tiyákátukaun-nabowana wemá wení iyápó-anna timáyiminata ketáá warainówe, yeráwáqá Íráqon-aikaraq abo tágamayatari-oró. Miráíyana Yawe Îtogo Abara-ámmo wemó tiyákárainma aminiyé.

20 Abo Yawe Îtogo Abara-ámma timámíkaiye, “Kemá Tótómkaraq Kómórati anónibiqa yáqyiqkamma itaune, yetí kúmi-áiko anóni-umá táwítawa-iyé.

21 Miráipowaqa kemá kukéq aónanune áárainmmo yetí táí áimmo taróqómma.

22 Mikákémmá kaya (2) námúnákárátá Tótóm aukapaq wuráye abo Yawe Îtogo Abara-ámte páá mikáq máqe-uraiye.

23 Abara-ám Yawe Îtogoní waqókáq yiréna ítáraiye, “Emá áárainmma kateko wayukate táwí wayuka yíkamino?

24 Minnámo móra-tiyapaq tiyáka (50) kateko wayukamo máraiamma, emá páá máte kayuka yíkame abo emá íyaq mami kátékó wáyúkátí áitaba yiwimmá kamayikaino?

25 Ímiye, kúmiq wayukamo yíkaminema emá íma kateko wayukagaraq yikaminone, kúmiq wayukate kateko wayuka íma mimmóráwái úqmá mayainowe. Emá íma mirará-ínóne, kimmora (1) nááwamo mamárábí máte kayukamo yainánimma emá maane. Emá Íráqón-áimma taróq-ínóne.”

26 Yawe Îtogo anónná-uráiyé, “Yeráwátábáé-téq íma kemá yíkamonune.”

²⁷ Abara-ámma yawwéqma Yawe Ítogotaba tiráiyee, “Kemá íbêqa Anókote aámá ténáq íma ikatí-une, kemá pátátáune, káitóra-uráúne.

²⁸ Minnámo móra-tiyapaq (5) imó-maatabawte, kanaraq máte kayukate mami káyúká yíkamino?”

Yawe Ítogo anónná-uráiyee, kemá aónánana kayaté-kayate tiyakagaraq móra-tiyapaq (45) wayukamo maiyaqa, kemá íma yíkamonune.

²⁹ Móragaraq Abara-ám Yawe Ítogomma ítáraiye, “Abo kayatá-kayate tiyaka (40) wayukamo maiya emá náraq ínónó?” Yawe Ítogo téna, “Kayaté-kayate tiyaka (40) wayukayabaetéq íma kemá yíkamonune.”

³⁰ Abara-ám téna, “Kanaráqibo, Anóko íma áyataba umátike tiyúwénaq ókaraq emmá ítáno, emá náraq-ínónó minnámo kaumo tíyáká (30) kátékó wáyúkámó maraiyama?” Yawe Ítogo anónna-uráiyee, “Kemó aónánanamo kaumo tíyáká (30) wáyúkámó maiyaqa kemá íma óqa yíkamonune”

³¹ Abara-ám Yawe Ítogomma ítáraiye, “Kemá íma ikatí-éqa ókaraq aamáitanáq-úne, emá náraq umáyikainono minnámo kaya tíyáká (20) kátékó wáyúkámó mi márúpímmó maiyama?” Yawe Ítogo wemmá anónná-uráiyee, “Mami káyáa tíyáká (20) kátékó wáyúkátí áitabae-téq íma kemá yíkamonune.”

³² Ókaraq Abara-ám Yawe Ítogomma ítáraiye, “Kanaráré, Anókó íma ááyáqa-timiyó, tiyúwénaq paki mórakaraq ítáno. Náraq emá ínónó, tiyaka (10) wayuka-urammo mi márúpímmó maiya?” Yawe Ítogo anónná-uráiyee, “Páá tíyáka-urammo (10) kateko wayuka mi márúpímmá maiyamma kemá

íma yíkamonune.”

³³ Yawe Ítogo Abara-ámte aamo témáyámma kánatena, wemá mi márúqá kéyuwaimma Abara-ám yauwéqma naópaq kóuraiye.

19

Tótómkaraq Gómóraq Itogo Mamáá Táwítawa Uráiyé.

¹ Mi énáikáq kaya (2) énitórékó* Tótóm kóyáráye. Rótima Tótóm marukomma uyáperai ákákq maraqmáqe uráiyé. Minnámo kaya (2) énitóré-rátámó kéyimonenama ítoumá yenákátópaqa uréna wemá marabi ótipake yenákáráq awáutaye.

² Rótí téna, “Timuqá-matikáúne ketí anókoratae. Ketí naaupa yekao. Kenáká títauqa tete-kékaq keté watáíyaq abo abéya máí nókápáq kenákátí amamá wiyoye.”

Kaya (2) énitóré kórátá téta, “Ímiye, kerátá makáq máte kayukamo kaikuyo marukaq wáéyúye.”

³ Mirá-kéteyataba Róti aqkonna-umá kítitaba yenáká maréta Rótite abo wení naaupaq koyaráye. Róti yenákátí ááwáqa yoká-umá abo (íma itorái káná íma mai) pareti agamá yímítata naráe.

⁴ Kaya (2) énitóré kórátá yú-waiyeta kéoyana máte wayanamá Tótómkemma, mapukáráq wayúka ariqa Rótiní nammá yáútúraq-umákae.

⁵ Mami káyúká Rótimma áyarae, “Nákaraq kaya (2) námú-nákárátá enópaqo yéyamma mááyo? Naaupake yiwíqma máápaq yukénata yenákáté ketáá aaraukáríq onnatáó.”

---

* **19:1:** Pimo tiraima kaya namu-nakarataya-bamo tiraima, mina mami kaya ayakara nakae (18:22)

6 Róti yimónaibaq máápaq yáúbarena abo anaépake oqtá áúyakaiye.

7 Róti téna, “Ímiye, ketí wayukama, íma tai-áimma taroqoro.”

8 Aónaro, kemá kaya (2) ínárú íma waté watayamma yíkáraune. Yukaiyaq kemá yimíqma máápaq márúte-tímíkanaq abo keráwáqá nówaitataqo tikáinna yeráwáté oro. Abo ketí namu náká íma moráyatariq umáyíkaró. Ketí naaupaq yiráyapowaqa yabíq-yikanune.”

9 Abo yeráwáqá mirátirae, “Páábaq yááwao oqtarákémá,” yeráwáqá téta. “Rótima íma maruq áinare. Abo íbêqa wemá ketáti kawáá máínénábiyo! Ketá yenáká kótámamqma emmá táwí-áimma uyákanunatae.” Mirákéteta innene-umá Rótimma abúbúqma maré-kéwéta oqtá yokiránéta-urae.

10 Mirámó-kéomma kaya (2) énitóré kórátá oqtaráké Rótimma yabitimá yauwéqma naaupaq kéyuweta oqtá áúyatukaye.

11 Mi káyá (2) énitóré kórátá máte wayuka oqtaráqó mááqe-émamma maabukaráq wayuka ariqa maamá kumayuriq umáyíkáitata yeráwáqá íma oqta aónarae.

12 Kaya (2) énitóré kórátá Rótitaba téta, “Íyaq emá yaimma anna wayuka maapi Tótóm maqa yíkárano, mirauma enairó-utama, ení ánimaqa enayámummaqa yaimma ení arainibíkémá?” Máraiya-moema yiwíqme mamipiké kóró.

13 Kerátáa mami-márúqá maamá táwítawa-óyúye. Yawe Ítogo Tótóm kayukati ááyama íbiq-aimmo yaqyíkamma ítáimma anóni itana

timátíkaitaka mami-márúqá maamá táwítawa-óyaka.

¹⁴ Miráketeyataba, Róti maréna uréna wení ayamummatí aanabo-íyápóráóqá timáyímíkaiye. Róti téna, “Uyatéraq ma márúqá yúwano, Yawe Ítogo áqa ma márúqá maamá táwítawa-ínékeiye!” Abo wení ayamummatí aanabo-íyápóráóqá ábê-aimma kétiye-téta yúyánápí tirae.

¹⁵ Iráqma-tágaimma, kaya (2) énítoré kórátá Rótinna yokage-umá timámena, “Uyaté enánákaraq enayámúmmaqa yiwíqme kówao, imó-iteqoweqa keráwákáráq Tótóm marukote aweké mayainówe.”

¹⁶ Abo Rótimo mayámaramo kéimma, kaya (2) énítoré kórátá Rótinna ayákaqa yátoqma ánákokaraq, wení kaya (2) áyámúmmá yiwíqme yokege-umá Tótómke máápaq yáúbaraiye. Yawe Ítogo yeráwáqá áyáqa yímíkaiye.

¹⁷ Minnámo kaya (2) énítoré kórátá yiwíqma máápaqo kéyiyuwena, móra (1) enitoreko téna, “Uyatéraq keráwátí túyaba kóro. Íma wáéqma aónaro, íma móra-aakapáqá mami árúbáqá agaro!”

¹⁸ Abo Rótima anónna umá-téna, “Ímiye ketí anóko, timuqá-marakáúne.

¹⁹ Emá íraqonni umátike abo emá anómma iraqon áimma ketí táaraqo yabítíkanna tiráténé. Abo kemá íma anubaqá uyónúne. Kemá mamin úmágó aapaq yátóráínaq puyónúne.

²⁰ Képi keboqyá maruqa aónao, íma népáq-urane, tiyúwéna péqmare mi kébóqyá márúkáqá wono. Miraonana kekáq puiyataqa íma yíkae.”

21 Móra (1) enitoreko Rótitaba téna, “Kateko-úráné, kemá enááraqa kanararé-tiyakaune. Emó ténná maruqa íma maamá-táwítawa onune.

22 Ánibo uyaté-péqmare kówao mi marukaq. Kemá íma móra-yatariq urána emá mi márúkáqá kówao.” (Rótimo peqmarenamo urai marukoni áwîqa Yowa)

23 Róti Yówa koyaitana áábáúmá utaráiye.

24 Miráitana Yawe Îtogo wíyôpake iragáráq kawabába-oqtamma yúwaitana Tótómkaraq Kómóra kukaiye.

25 Yawe Îtogo máte maruqa agamá táwítawa-uráiyé, Yóten arukaraq wayukamo mi márúpímmó máékaraq, mátetataqo mi márábímmó waimma.

26 Miramo-kéimma Rótiní ánáko anaepaq waéqma aónaimma, wemá maamá úgorá-ótákáq umákuraiye.

27 Máí nókápáqá Abara-am itóurena yauwéqma Yawe Îtogokaq watá-tirái marukaqa-uráiyé.

28 Abara-ám márúte aónaimma Tótómkaraq Kómóraqa, Yóten arubimma abo máte marama aónaraiye, abo irabíkéká-umá anó-kairaya umumma mi márábíkémá utaimma aónaraiye.

29 Abo Îtogomo mi árúmáqá táwítawa kéumatuwena Abara-ámma áúyánámá-ítáyamikaiye, ááka-itana Îtogo Tótómkaraq Kómóra maruqo táwítawa kéena Rótimma áwîqma máápaq ayuwáitana íma aweké mataiyé.

Rótigaraq We-nayamummaqa

30 Róti wení kaya (2) ayamukorátáté Yówa maiyaba ikatíqéna yeráóqá anubaq mainena

utaiye. Wegaráq wení kaya (2) ayamukote muriánnóbáqá máqe-urae.

³¹ Mórataoqa (1) ananowáá aukotaba téna, “Keti-borátá anónuqma-kaiye, mamarabi aaimmá máte-marabaqa, kerátaté mainomma íma-wá-mae.

³² Kerátá táinomma ketibokárátá amiqma neginági uyákátuwekaq weté watéka iyápó mayáyúye.”

³³ Mi nókámmá yibowámma táinomma yenáká ámítuweta, ananowá maréna weté watáiyé. Yibowá Róti wetemo waimma íma iteone-uráiyé.

³⁴ Méyá mi énáíkáqa ananowá aukotaba téna, “Énai nokamma, kemá ketiboté wataune, kéqnamma íbê-nokamma kerátá táinomma amiqma neginági uyákátuwaya abo emá ure weté waténaka wekáké iyápó mayao.”

³⁵ Mi nókámmá kéqnamma táinomma yibowámmá ámímma neginági uyákátuweta, áukonaqa maréna abowáte wataiyé. Kéqnamma yibowámá nóraq-oyamma íma itéone-uráiyé.

³⁶ Miráútuweta kaya (2) ánánókórátá yibowákáké yímukarariq-uráye.

³⁷ Ananowámá inamáí ákáma abo Móáp awiqa ámikaye. Móáp kayukati yibowá íbêqa-maiye.

³⁸ Áúkoma miráuma inamáí ákáma Péqámi awiqa yamámíkaiye, Ámónaiti kayukatí yibowá íbêqa maiye.

20

Abara-ámya Ábímérékí

¹ Abo Abara-ám Mámrikemma maréna Négébéq aukapaq koyaréna, Kátétikaraq Túr aukapi máqe-uráiyé. Páqya-kana Abara-ám Kéra kémaena

² abo mikáqá Abara-ámma wení ánáqqa Térataba, wemá “Ketímánare,” tiráiyé. Abo Ápímérék Kéra wayukati Kíni-bowana, wení mayai wayuka timáyíkáitata Téramma koma áwîqmeta yewana Ápíméréki mayákáraiye.

³ Miráowata, móra (1) nókamma Ítogo Ápímérékikaraq kainapáqá páquma timámíkaiye, “Emá puyínóne, emó aaramó awiránna áitaba. Min ínimmá waataké ínine.”

⁴ Mirá-kétitaba, Ápímérékima Térani waqóká íma wuré-nabowana, mirá tiráiyé. “Ítogo emá kanaraq kekáráq yepímmó ummamó-ímo mai-kayuka yíkámínono?”

⁵ Abara-ám kekáráq timátimena, Térataba ketímánare titanawaq, abo Térama timátimena Abara-ámtaba ketiyóbíye tiráiyó. Kemá táágama tuyanakake mamitátáqá taroquráunanibo kemá íma tai-áimma taroquráune.”

⁶ Miráitana Ítogoma kainapáqá timámíkaiye. “Árainne, itéq-aoneq-uráune, emá táágama auyanakake mirá-uráne, miráitaq kemá íma emmá ayuwauna ketúrakaqa táí áimma taroq-uráne. Mináitábá, kemá íma emmá ayuwauna wete watáne.

⁷ Ánibo waa ánáqibo yauwéqma tiyákenana awaikókáq wíno. Wemá ketí óyáúqnare, nunamummá wemá tiyákaina páá mainone.

Ánibo, emó ímo yauwéqma awaikókáqó timá-kemoema egáráq ení wayukagaraq puyínóe.”

8 Óóqa máí nókápáqá Ápímérék wení anó-kayuka yáyama áikuyikarena Ítogo kainapáq máte-naimo timámímma timáyímíkaiye, wení anó-kayuka anómma ikatí-uráe.

9 Abo Ápímérék Abara-ámma áyarena tiráiyee, “Emá nóraq ketámma umátikárano? Kemá íma móra táí-áima taroq-uyákáraupo. Minnámma emá kekáráq ketí anó-maruqa anó tigaeta mamiráumá timénó. Emá íma taroqówai áimma taroq-umátikane.”

10 Abo Ápímérékima Abara-ámma ítáraiye, “Nóra náitabawa emá mamiráamá-uránó?”

11 Abara-ámma anónná-uráiyee, “Kemá túyáánápí-téqa mami márúkáq wáyúká íma Ítgoní áqa áraimma ínópowata kemmá ketínákake tíkatuweta ketínaqa mayainóe tiráúne.

12 Móra-aayapaqo-itannama árainuramma mami ínimmá ketímánare. Wemá ketibokákémímbo, íma ketinókakene. Miráitana ketí náqa wemá áúkaiye.

13 Minnámo Ítogomo timátimenamo, enaboní márúqa yuwé kówáo titaqá kemá Térataba téqa, ‘Nánaukapaqo wóyúyamma emá ketábá keti-yóbíyee tiyó,’ Emó ení íráqó-náimno mamiráuma tirátine-moema.”

14 Abo Ápímérékima, tipitípiqaraq, puru-makakáráq, mayai wayukama, aragáráq wagaraq Abara-ámma kámena abo wení ánáqa Téramma yauwéqma ámíkaiye.

15 Mirá-umátuwena Ápíméréki tiráiyee, “Máte maramo kemó yabiyúnna aónatuwe yuwé emó

akáinnaraq nákaqo mánáetinaráq áúyatuwe abo máo.”

¹⁶ Térataba wemá téna, “Kemá téniqa antreti (100) ara tauma* enayóbímma kámune. Kemó tái-áimmo emmó taróq-uyákáunaraqo ayumí ení wayukatí yúrakaqa amúne. Epímmá íma aweke maiye.”

¹⁷ Miráitana, Abara-ám Ítogokaqa nunamummá-titana, Ítogo Ápímérékigaraq wení ánákgaraq, wení mayai-inarurawaqa íráqónni umáyikaitata yauwéqma iyápo yíkarae.

¹⁸ Ápímérékimo Abara-ámni ánáqo mátai-náitaba Ápímérékiní aara-iyápo Yawe Ítogo máte yíiyáqa auyatukai.

21

Áitíkimma Marákáraiye

¹ Yawe Ítogo wemá tiráiteniq-umá Téramma atimuqá-aména abo wemá Abara-ámno pórómátimo-uyákárimma kíqna-uramma taróquráiyé.

² Mi kánaráq-úrámhá Yawe Ítogo Abara-ámno pórómáti-uráimma, wemá anónuqma-áúráitana, Téra ámûkarariq-uréna inamáí ákáma amíkaiye.

³ Térámo ákáyami iyapo Abara-ám Áítíkiye áwîqa yamámíkaiye.

⁴ Abo Áítíkimo móra-tiyapakaraq kaumo (8) kánámó kéimma, Abara-ám Ítogomo timámíkaiteni-umá Áítíkimma ubayammá-uyákáraiye.

---

* **20:16:** Miráuma wení umamá 11.5kg ara-tauwe

⁵ Abara-ám ántárétiqa (100) auqa itana abo Áítíki wekáké páquraiye.

⁶ Téra tiraiye, “Ítogo wirágara amurámu timiye, abo máte-wayukamo iyápómo kemó akáúnnamo minná-itétama kete yeráwáqá wíra-inówe.”

⁷ Aniyeténa Téra tiráiyé, “Íma-mórawaigo Abara-ámtaba téna kettaba min iyápó akáyaminiye tiraim-manibo, kemá íbêqa Abara-ám anónumma áúráiipi iyápó akáyamune.”

Ágakaraq Ítímaerima Timá-yíkáráiyé

⁸ Áítíki anómma-auréna abo ááwáqa naraiye. Mi kánáráqó Áítíkimo naammo némaimma yuwéna ááwáqo kénaimma Abara-ám anó nawaqa agayákáráiyé.

⁹ Téra aónáima weni mayai-íníkóni ánimma Ítímáeri Áítíkimma wíra-uyákáráiyé.

¹⁰ Miráitana Terá Kówánai-tena Abara-ámtaba tiráiyé, “Mi máyái ínókáráq weni ánimma wárenata kótao, íma Ítímáeri ení ótamma ketánikote yainániye.”

¹¹ Minnámo Téramo ti-náikómma mamá anómma Abara-ámuní auyanakoma táwítawa-uráiyé, nónáitababiyabo Ítímáerima wenáni-karaqiyé.

¹² Abo Ítogo Abara-ámtaba tiráiyé, “Íma emá umma-áúyánámmá itaó enánikotabakaraq ení mayai ínimmá. Nówai-naimmo Téramo tína itaó, nówai-náitababiyo Áítíkikake kemó pórómáti-uyákáraunna emá iyápó-anna mayáínóne.

¹³ Kemá Ítímáerimma nétuqya iyápó aménana yeráwáqá abo mamá anó maruqa-páqinowe, minna wema enánipowana.”

14 Máí-nókápáqá aabêyanapimma Abara-ám yáimma awakaraq nonáná-yaqmá maténa Ágámma amikaiye. Wemá Áganí aqnókák kauyakéna abo tiyákáitana wení ánikote kóuraye. Ága wení ammá maréna abo amáyukara-umaena kaqmáqmaqa Bétíba waqokaq uráiyé.

15 Ábo anabíké nommá ánátakitana, Ága ánikomma karanóbáq apaq ayuwéna

16 abo wemá maré waqónáwátáq kéra-nékaka wení ánikomo-máikake máena, wemá wetábá ááimá kétena, “Kemá íma kao-nanana puyíkæ.” Abo Ága mérami wáqónáwátáqó máqemaikakemma wemá ibiqá átáma yakáiyé.

17 Ítogo Ítímaerimo ibiqó-yaráimma ítáraiye. Ítgoní énitóreko wíyôpake Ágamma áyarena abo wetábá tiráiyé, “Nóraq-uránó, Ága? Íma ikatíq-uwó, Ítogo enánikoní ibiqá ítátuwaiye.

18 Emá uréya enánimma awíqma enayáápi yoraó, kemá wení iyápó-anna mamá anó maruqa áúqyikanune.”

19 Ítogo Áganí áúramma táagayakaitana abo wemá maiqnómmá áónaraiye. Ágama nonánábí nommá yakéna maré-uréna ánikomma nommá ámikaiye.

20 Ítogo Ítímaerima yabírákáraitana abo wemá anómma-aukaiye. Wemá kaqmá maqa maena abo aráábá-naqa aukaiye.

21 Ítímaeri Párani kaqmáq maqa maitana, wení anówa Ágama Ítípíke aaramá aabá uyamikaiye.

Kayoné Áaimma Timá-kayoné Urayé Mi Bétíbaq

22 Mi-kánábímmá Ábrá-ámkaq aamá tína Abimereki iráiyee Píkórite, wení ááíq-wayukatí kawáámá. Ábíméréki téna “Ítogo mátetataqo taroq-innabímmá ete mániye.

23 Íbêqa Ítgoní áúrakaqa emá ayáámma aikaq márénaga kemá aónéqa minná emá íma kete, ketí iyápórawakaraq, ketí iyápó-annarawate táwí áaimma taroq-ónúne-tiyo. Emó namuq-náká-umá máanna marukaqó kemó emmó arátiraunna iraqo-náaimma mirará-umá kemmá tirátio.”

24 Abara-ám téna “Kemá tiyáámma tikaq-maráúne.”

25 Íbêqa Abara-ám Ábímérékimma kúruqa timákáraiye wemó móra noqmaiqo uqmakáimma Ábímérékini mayái-wáyúkáráwáqá yabíma abowání-umatawana.

26 Abo Ábíméréki téna, “Náwamo miraimmá íma kemá aónaraune. Emá íma mitaoqa timátimenaq ítárauna íbêquramma-itaúne.”

27 Miráitana Abara-ámma tipítipi-garaq purumakamma maména Ábímérékimma ámíkaiye. Mikákémmá máákagorata móra-yiyaqa maakaye.

28 Abara-ám móra-tiyapakaraq kaya (7) ánáé típítípíráwáqá mamá-ókaq tipítipi-rawapike makáiyee.

29 Abo Ábíméréki Abara-ámma ítáraiye, “Nówai náaitabawa mami mórá-tiyápákáráq kaya (7) típítípíráwáqá emó mamá-ókaq yenamáraqa makáánó?”

30 Wemá anónna-uráiyee, “Mami mórá-tiyápákáráq kaya (7) típítípíráwáqá mayáínónna áaraimma mi maíqnótábá keqtábá ukáiyee-tínóne.”

³¹ Mi-náaitaba mi-márúqá Bétibare áwîqayarae, nówaitababiyo kaya-náká (2) móra-yiyaqo makááyakare.

³² Kaya (2) nákorátámó móra-yiyaqo maraí-áimmó Bétibaqo kánataimma, Ábímérékigaraq Píkori wení áai-wayukatí anómma yauwéqmeta Pírítáni marabaq uráiyé.

³³ Abara-ám támárátiki yaama Bétiba uqmakéna abo mikáq wemá Yawe Ítogoka monoqá-tiyákáraiye, matuqmatuq Ítogokaq.

³⁴ Abo Abara-ám áayátá kanama Pírítaini marabimma máqe-uráiyé.

22

Ítogo Abara-ámma Maqmá Aónaraiye

¹ Yaímma kana yátámakitana, Ítogo Abara-ámma maqmá aónaraiye. Ítogo “Abara-ámma” timámítana, Abara-ám téna, “Maa-maúne” tiráiyé.

² Ítogo téna, “Enánimma kímora arupikémmó akaín íyápó awîqme Móréya aukapaq winaq, móra (1) anuma arátana enánimma ikámma agaamá ôba umátikao.”

³ Maí nókáápáqá Abara-ám itó-uréna, ôbamo í-íráámá yaímma atáqma kebóqya otikoní ámúraq kémarena, wení kaya (2) máyái nákaráq ánikomma wemá yiwíkaiye. Yeráwáqá maréta Ítogo timáyímí marukaq urae.

⁴ Kaya (2) wáágá yátámakitana, Abara-ám wonaeti márúqá aónama nékaq yukaiye.

⁵ “Kaya (2) mayái nákaráq maakáq pááqya otikaraq maero,” Abara-ám timáyíkaraiye. “Kerátá

Ítogokaq mérapaq wuréka monoqá mó-tiyákátuweka yauwéqma keráwátópaq yéyúye.”

⁶ Abara-ám agaamá ôba umákai irabama mamá Áitikimma kábakena, wemá iraa-áakaraq púmá mataíye. Abo maákama móraitéta uráye.

⁷ Áitiki téna, “Ketibo?” titana.

“Owe ketáaniko?” Abara-ám anónná uráye.

Áitiki téna, “Iraa-áakaraq iramaq maíbo, ánibo nákaraq áraa tipitipi agaamá ôbamo umákaima maiyo?”

⁸ Abara-ám anónna uráye, “Ketáaniko, Ítogoma wenamáriq móra (1) áraa tipitipi ôbamo agaamá amímá timini-karatae.” Abo maakama móraitéta maréta kóuraye.

⁹ Abo yenákámá Ítogomo timáyikai marukaq uréta Abara-ám yáaré taróqumá irabama áakumá ámúra makaiye. Wemá Áitikimma ána ai-yayaka ataumá yaareraq iraa-ámúraq makaiye.

¹⁰ Abo wemá ayáamma áarumma púmá maténa ánikomma ikamínéna uráye.

¹¹ Abo wíyôpake Yawe Ítgoní énitóreko áayama téna, “Ábára-ám! Ábára-ám!”

Abara-am anónna uráye, “Ké-maúne” tiráye.

¹² “Íma min-iyápómá awekema amiyo, ánekuqma mórayatari-uwo (1),” tiráye. “Íbêqa kemá aónáúnama emá Ítgoní áaqa ikatiqé mináitábá emá íma enánimma kímora iyapo yáátorane.”

¹³ Abara-ám waéqma aónama yúwáimma awai-típítípí karanóbaq ituwena wení kómuraq maitana aónaraiye. Wemá uréna koma tipitípi maména ánikoní márúqa mamá agaamá ôba ámíkaiye.

14 Abo Abara-ám mi márúqá “Yawe Ítogo timíní marure” tiráiyé. Íbe kanama “Yawe Ítogota timíní anuwe” tiráiyé.

15 Abo Yawe Ítogoní énítóreko wíyôpake Abara-ámma yauweréna kayataoriq-umá (2) áayaraiye.

16 “Kemá áaraimma akoqná aimma timamune, “Yawe Ítogo mirá téna tiye. “Emó kímora iyapo ímo yátóránna áitaba,

17 Kemá áarai-nuramma anó amuramuqa eqkáráq ení iyápó-anna mamá taíbariq íníye abayáákáq wiyóká éta nonáwábaqa kekébára ínóe. Ení iyápó-anna namurotí márúqa yíkamma yabiyínóe.

18 Emó ketáámo waaránna áitaba, ení iyápó annarake máte marabaqa maa márábímmá (amurámuq marainoe).”

19 Ániye téna, Abara-ám wení mayái wayukate yauwéqma móraiteta maréta Bétíbaq kourae. Abara-ám Bétíbaq máqe uráiyé.

Naqaní Ánimare, Náqa Ábára-ámni Ábákowe

20 Yaímma kana yáwitana Abara-ámma timámíkaiye, “Mírkáma wekáráq iyápó anowae, enábáqa Náqakake wemá inamaíráwáqá yíkátukaiye.

21 Útíma-ma áqnáekowe, Bútíma-ma ábákowe, Kémúeri (Árámuni abowae).

22 Kététi, Áyo, Bírítáti, Yítírábu-garaq Bétúeriye.”

23 Bétúeri Árébékani abowá aúraitana, Mírkáma mi eítíqa (8) inamaíráwáqá Abara-ámuni abako Náqakake yíkáráiyé.

²⁴ Wení anaékaq (2) anaqa Reúmae, wegára inamaí yíkárαιye. Yetí yíwíqa. Tápaε, Gáqámue, Táqátigaraq mákae.

aúgen-anona-anon-aimma
Genesis 12-22 and The New Testament in the Usarufa
Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Buk Stat long
tokples Usarufa

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Usarufa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023

0cfeeb85-a1ae-5e2f-a3f0-4c221d1d6c84